

Elinkeinoelämän keskusliitto



Kielitaito on kilpailuetu

EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu

Kielitaito on kilpailuetu

EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu



441 895
Painolaitos

Mikä on henkilöstö- ja koulutustiedustelu?

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kartoittaa joka vuosi jäsenyritystensä työvoima- ja koulutustarpeita. Henkilöstö- ja koulutustiedustelun kautta EK ja sen jäsenliitot hankkivat ajantasaista tietoa yritysten työvoimatilanteesta. Tieto tukee edunvalvontaa, joka tähtää osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseen.

Syksyllä 2013 toteutetussa tiedustelussa keskityttiin yritysten kielitaitotarpeisiin. Tämän ohella selvitettiin yritysten henkilöstömäärää ja arviota sen kehityksestä, ulkomaalaisten työntekijöiden määrää, rekrytointivaikeuksien esiintymistä sekä koulutusaloittaisia rekrytointitarpeita.

Yritysten kielitaitotarpeita koskevat tulokset esitellään tässä raportissa. Muita teemoja koskevat tulokset on julkaistu EK:n verkkosivulla www.ek.fi/henko.

Henkilöstö- ja koulutustiedustelu lähetettiin noin 2 700 EK:n jäsenyritykselle lokakuussa 2013. Otoksessa olivat mukana kaikki yli 150 henkilöä työllistävät yritykset, joka kolmas 50–149 henkilöä työllistävä yrityksestä, joka viides 30–49 henkilöä työllistävä yrityksestä sekä noin 500 alle 30 henkilöä työllistävä yritystä.

Tiedusteluun vastasi runsas tuhat yritystä. Vastajayrityksissä työskentelee lähes 455 000 henkilöä. Vastajamäärä kattaa yritysten osalta 40 prosenttia otoksesta ja henkilöstön osalta 70 prosenttia otoksesta.

Tilastotietoa syvennettiin asiantuntija-haastatteluilta. Haastattelussa pyrittiin nostamaan esiin tarvittavan kieliosaimisen lisäksi eri tehtävissä tarvittavia kielenkäyttötilanteita ja kielellisen vuorovaikutuksen onnistumisen edellytyksiä. Kielitaidosta, sen liiketoiminnallisesta merkityksestä ja oppimismenetelmistä kertoi 10 henkilöä.

SISÄLTÖ

Esipuhe	3
Työelämä kansainvälistyy	5
Kielitaidosta hyötyä yrityksille	6
Kielten opiskelu vastaa heikosti työelämän tarpeisiin	16
Kielitaito vahvistuu monipuolisin keinoin	22

Esipuhe

ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTO EK keräsi syksyllä 2013 henkilöstö- ja koulutustiedustelulla tietoja jäsenyritysten kielitaitotarpeista. Englanti oli odotetusti elinkeinoelämässä yleisimmin käytetty vieras kieli. Kasvava tarve on useamman vieraan kielen taitajille. Tärkein syy tähän on yritysten toimintaympäristön ja liiketoiminnan yleinen kansainvälistyminen.

Kielitaito on luokiteltu kansallisissa ja kansainvälisissä yhteisissä tulevaisuuden avaintaidoksi. Perusopetuksessa ja lukiossa kielten tarjonta ja opiskelu ovat kuitenkin vähentyneet parin viime vuosikymmenen ajan.

Perusopetuksen uudet opetussuunnitelman perusteet otetaan käyttöön 2016. Tavoitteena on saada myös lukion tuntijakouudistus voimaan samana vuonna. EK on korostanut tuntijakouudistuksessa, että oppilaille tulisi mahdollistaa monipuoliset kielivalinnat.

Paikallistasolla tulisi nyt aktiivisesti etsiä ratkaisuja monipuolisen kielitarjonnan vahvistamiseksi. Tähän tarvitaan nykyistä enemmän eri koulujen välistä yhteistyötä muun muassa harvinaisten kielten – saksa, ranska, venäjä, espanja -opetusryhmien kokoamiseen. Myös oppimisen sisältöjen, toimintatapojen ja oppimisympäristöjen tulisi olla vaihtelevia, jotta erilaiset oppijat kokisivat kielten opiskelun innostavaksi.

Helsingissä toukokuun 8. päivänä 2014
Jyrki Hollmén
 Johtava asiantuntija



Kasvava tarve on useamman vieraan kielen taitajille.

Taustaa raportille

KIELITAITO VAIKUTTAA yhä useamman yrityksen liiketoiminnan onnistumiseen. Tästä syystä Elinkeinoelämän keskusliitto EK selvitti tarkemmin yritysten kielitaitotarpeita. Tarkastelun kohteeksi otettiin ne kielet, joita yrityksissä tarvitaan tällä hetkellä eniten sekä kielet, joiden tarpeen ennakoidaan kasvavan merkittävästi lähivuosien aikana.

Teemaa käsiteltiin EK:n toimesta edellisen kerran vuonna 2009. Tuolloin painopisteenä oli kielitaidon rooli henkilöstön rekrytoinnissa.

Kielitaidon kysynnän ohella raportissa luodaan katsaus kielten opetukseen ja oppilaiden kielivalintoihin. Kielitaidon konkreettisia hyötyjä esitellään yritys esimerkkien välityksellä. Lopuksi peilataan, kuinka yritysten kielitaitokysyntä ja koulutusjärjestelmän kielitaitotarjonta vastaavat toisiaan.

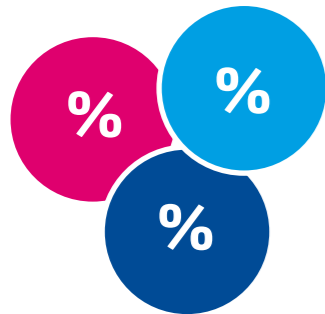
1. Työelämä kansainvälistyy

SUOMI ON KANSAINVÄLISTYNYT voimakkaasti 2000-luvun aikana. Työvoima liikkuu globaalisti, yhä useampi ulkomaalainen matkailija vierailee Suomessa ja maahanmuutto on kasvanut. Myös suomalaiset itse hankkivat kansainvälistä kokemusta niin työskentelemällä, asumalla, matkailemalla kuin opiskelemalla ulkomailla.

Työelämässä kansainvälisissä verkostoissa toiminen edellyttää monipuolista kielitaitoa. Useat Suomessa toimivat yritykset ovat osa kansainvälistä konsernia ja konsernin virallinen kieli on jokin muu kuin suomi. Työyhteisöt voivat myös sijaita maantieteellisesti kaukana toisistaan, mutta sähköisten viestintäkanavien yhdistämänä. Kun tiimiin kuuluu väkeä niin Suomesta, Kiinasta kuin Yhdysvalloistakin, on kielitaidolle ja kulttuuritietämykselle tarvetta. Toisaalta myös suomalaiset työpaikat ovat monikulttuuristuneet ja henkilöstö muodostuu monien eri kielten taitajista.

Kielitaito ei ole vain isojen kansainvälisten yritysten toimintaedellytys, vaan myös pk-yritysten arkipäivää. Monet start-up-yritykset suuntaavat suoraan maailmanmarkkinoille ilman että pyrkivät perinteiseen tapaan saamaan ensin vahvan jalansijan kotimaassa.

Kieliosaamisessa on tapahtunut laajentumista myös eri henkilöstöryhmien kesken; johdon ja asiantuntijoiden lisäksi suorittavan tason työntekijöiden kohdalla kielitaitoa voidaan pitää osana ammatillista perusosaamista.



Suomi	97 %
Englanti	76 %
Ruotsi	47 %
Venäjä	29 %
Saksa	14 %
Viro	5 %
Kiina	4 %
Ranska	2 %
Espanja	2 %
Italia	1 %
Portugali	1 %

KUVA 1. Käytetyimmät kielet EK:n jäsenyrityksissä 2013.

2. Kielitaidosta hyötyä yrityksille

SUOMEA, ENGLANTIA JA RUOTSIA käytetään eniten EK:n jäsenyrityksissä. Suomi on lähes kaikkien yritysten käytössä ja englantiakin puhutaan lähes 80 prosentissa yrityksistä. Puolet yrityksistä kertoi käyttävänsä ruotsia. Venäjän kieltä tarvitsee lähes kolmannes yrityksistä. Saksan osuus jää alle 15 prosenttiin yrityksistä.

Vuoden 2009 selvityksessä englanti, ruotsi ja venäjä olivat tärkeimmät kielet, joita yritykset painottivat uusien henkilöiden rekrytoinnissa. Tuolloin kieliosaamisen merkitys lisääntyi jonkin verran rekrytointikriteerinä verrattuna vuoden 2005 tuloksiin. Kehitys kertoo hyvin siitä, kuinka kielitaito on entistä tärkeämpi tekijä yritysten globaalissa toimintaympäristössä.

Keskimäärin kielitaitoa tarvitaan kaikkien kielten suhteen eniten teollisuusyrityksissä. Vienti ja kansainvälinen liiketoiminta heijastuvat näiden osalta tuloksiin. Viennin arvolla mitattuna Suomesta viedään tuotteita eniten Ruotsiin, Saksaan ja Venäjälle. Näiden jälkeen tulevat USA ja Alankomaat. (Tullitilastot 2013).

”
Henkilöstöä kannustetaan kieliopintoihin ja myös omaehtoiset kielikurssit kuuluvat monen työntekijän harrastuksiin.

Sata maata, kymmenen kieltä

Kun yritys vie tuotteitaan sataan maahan, löytyy myyntihenkilöstöstä monen eri kielin osaajia.

– Englantia, espanjaa, ruotsia, ranskaa sekä venäjää meillä puhutaan paljon. Jonkin verran tarvitaan myös saksaa, japania, koreaa ja kiinaa. Ja kohta saamme myös arabiankielentaitoisen harjoittelijan, listaa **Mikko Mattila**, General Manager Robit Rocktoolsista.

Porakruunuja ja putkitusteriä valmistava Robit Rocktools on kansainvälinen työympäristö, jossa kielitaito otetaan esiin heti rekrytoinnissa. Mattila kertoo, että työhaastattelut tehdään yrityksessä useimmiten englanniksi ja muita työssä tarvittavia kieliä testataan haastattelun aikana. Henkilöstöä kannustetaan kieliopintoihin ja myös omaehtoiset kielikurssit kuuluvat monen työntekijän harrastuksiin. Parasta kieliopetusta robitalaiset saavat kuitenkin työkavereiltaan, kun keskustelukumppaniksi ottaa muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvan kollegan.

Robit Rocktoolsissa myyjien ohella asiakaspalvelussa ja laskutuksessa työ-

kentelevät tarvitsevat kielitaitoa. Asiakirjoissa kielen tulee olla täysin oikein, mutta puhumisen suhteen kriteerit ovat väljemmät. Sopimusten oikeakielisyys varmistetaan monesti tekemällä samasta sopimuksesta kaksi erikielistä versiota esimerkiksi englanniksi ja venäjäksi. Samalla sovitaan, kumpi sopimuksista on ensisijainen.

Koska yrityksessä tarvitaan niin monia eri kieliä, Robit Rocktools on pestannut ulkomaalaisia, joilla tarvittava, etenkin Suomessa harvinaisempien kielten, taito on jo ollut hallussa.

– Suomesta on hankala löytää henkilöstöä, joka osaisi työskennellä ranskaksi tai espanjaksi. Myös venäjän taitajia on toisinaan vaikea saada. Jos voisin vaikuttaa asiaan, yhdistäisin suomalaisissa kouluissa enemmän ammattiopintoja ja kieliopintoja. Näin työelämässä oikeasti tarvittava kielitaito ja tapa käyttää vierasta kieltä saataisiin luontevammin nivottua osaksi ammattiosaamista jo opintojen aikana, summaa Mattila.

ROBIT ROCKTOOLS

Robit Rocktools valmistaa porakruunuja kallion louhintaan sekä putkitusteriä maaporaukseen. Yrityksellä on tuotantotoimipisteet Lempäälässä ja Etelä-Koreassa. Lempäälässä työskentelee 53 henkilöä ja Etelä-Koreassa 40 henkilöä. Vuonna 2013 yrityksen liikevaihto oli noin 35 miljoonaa euroa.

Vierasta kieltä asenteella ja taidolla

Kielitaito on ehdoton perusedellytys kasvavalla matkailualalla. Suomi on matkailumaan kovassa nosteessa ja suurin potentiaali on venäläisissä asiakkaissa, sanoo **Kari Jussi Aho**, Rukakeskus Oy:n hallituksen puheenjohtaja.

Aho on omin silmin nähnyt Lapin matkailubisneksen voimakkaan kansainvälistymisen, jossa kymmenen viime vuoden aikana on korostunut etenkin venäläisturistien määrän kasvu. Ruka on tänä aikana kehittynyt perinteisestä suomalaisia palvelevasta tunturikohteesta kansainvälisiä matkailijoita houkuttelevaksi keskukseksi. Rukan asiakkaista ulkomailta tulee noin 20 prosenttia, kun vastaava luku koko Lapin osalta on lähes kolmannes. Rukalla odotetaan ulkomaisten asiakkaiden osuuden kipuavan kohti koko Lapin tasoa.

Mitä enemmän ulkomaisia asiakkaita, sitä enemmän tarvitaan kielitaitoista henkilökuntaa. Rukakeskus Oy:ssä englanti on tärkein vieras kieli, venäjä seuraa heti sen jälkeen. Englannin tai-

dot ovat suomalaisilla Ahon mukaan pääosin hallussa, mutta venäjän kielen osaajista on huutava pula.

Kieliosaaminen on tärkeintä asiakaspalvelussa ja myynnissä. Välinevuokraamoissa, hissipalveluissa tai hiihtokouluissa työskentelevien lähtökohtana on asiakaspalveluasenne. Palveluvalmiuden ja reippaan tunnelman tulee välittyä asiakkaalle kielestä riippumatta. Kun vuorovaikutus toimii, ei kielioppisäännöillä ole suurta merkitystä. Sen sijaan myyntihenkilöstöltä vaaditaan rauaista kielitaitoa. Esimerkiksi tarjouksissa sisällön tulee olla ilmaistu oikein vieraallakin kielellä.

– Tähän asti olemme vielä onnistuneet löytämään venäjätaitoista henkilökuntaa, mutta tarvitsemme heitä koko ajan lisää. Tilanne pistää miettimään, kuinka suomalainen matkailusektori pärjää, jos ennusteet venäläisturistien määrän kolmikertaistumisesta vuoteen 2025 mennessä toteutuvat. Venäjän taito on siis selkeä etu alan työmarkkinoilla, kuvaa Kari Jussi Aho.

”
Palveluvalmiuden ja reippaan tunnelman tulee välittyä asiakkaalle kielestä riippumatta.

RUKAKESKUS OY

Rukakeskus Oy on perheyritys, joka vastaa Rukan ja Pyhän hiihtokeskusten rinnepalveluista sekä hiihtämiseen liittyvistä oheispalveluista. Konsernin liikevaihto vuonna 2013 oli 26 miljoonaa euroa ja sen palveluksessa työskenteli noin 200 henkilöä.

SUOMI ON TEOLLISUUSYRITYSTEN käyttökielten listalla ensimmäisenä, mutta englantiakin käytetään lähes kaikissa yrityksissä. Myös saksan kielen osuus on teollisuudessa EK:n kokonaistasoa huomattavasti suurempi: teollisuusyrityksistä sitä tarvitsee lähes kolmannes.

Eri kielten käytön yleisyys vaihtelee toimialoittain. Esimerkiksi paperiteollisuudessa saksaa tarvitsee lähes 90 prosenttia yrityksistä ja ruotsia käyttää kolme neljäsosaa alan yrityksistä. Myös venäjää puhutaan enemmän kuin teollisuusyrityksissä keskimäärin, sillä reilu 40 prosenttia paperiteollisuusyrityksistä kertoo venäjän käytöstä.

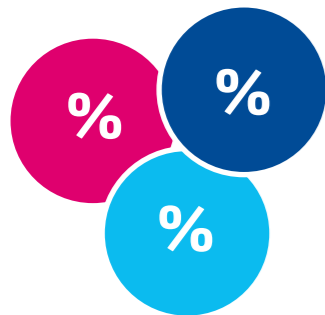
Venäjä korostuu myös kemianteollisuudessa. Sen sijaan teknologiateollisuudessa nousevat esiin harvinaisempien kielten, kuten kiinan, espanjan ja ranskan osaaminen. Teknologiateollisuuden alatoimialoista etenkin elektroniikka- ja sähköteollisuus sekä kone- ja metallituoteteollisuus ovat monipuolisen kieliosaamisen aloja. Elektroniikka- ja sähköteollisuusyrityksistä lähes joka viidennes käyttää nykyisin kiinaa ja ranskankin osuus on alan yrityksissä lähes 15 prosenttia. Kone- ja metallituoteteollisuudessa viron kielen rooli on keskimääräistä suurempi. Vieraista kielistä viroa puhutaan alalla eniten työntekijöiden keskuudessa.

Palvelualan yrityksissä eri kielten käyttö noudattelee varsin pitkälti EK:n kaikkien yritysten yhteisnäkemyistä, mutta alakohtaisia eroja on jälleen löydettävissä. Finanssialalla ruotsin kieltä käytetään yli 70 prosentissa yrityksistä ja myös kiinaa puhutaan miltei 13 prosentissa alan yrityksistä. Venäjän kieli on tärkeintä matkailu- ja ravitsemusalalla, jossa jopa 80 prosenttia yrityksistä kertoo kielen olevan yrityksensä käytössä. Kaupan alalla venäjää puhutaan lähes 40 prosentissa yrityksistä.

Rakennusallalla käytössä olevien kielten valikoima on suppeampi kuin teollisuudessa tai palvelualoilla. Rakennusallalla työkielten joukossa on kyselyn mukaan Suomen ohella neljä muuta kieltä: englanti, venäjä, ruotsi ja viro.

Mitä yleisemmin käytetty kieli, sitä tasaisemmin jakautuvat sen käyttäjät eri henkilöstöryhmien mukaan. Vähemmän käytössä olevien kielten (viro, kiina, ranska jne.) osalta yritykset viestivät, että niitä käyttävät työssään eniten asiantuntijat ja toimihenkilöt. Johtajat käyttävät eniten englantia, ruotsia ja saksaa. Venäjän taito puolestaan nousee esiin asiantuntijoiden ja toimihenkilöiden työssä. Viron kielen käyttäjiä löytyy eniten työntekijöiden joukosta.

Yritykset ovat pääosin onnistuneet löytämään tarvitsemaansa kielitaitoista henkilöstöä, mutta kielitaidon puutteista johtuvia rekrytointivaikeuksia on havaittavissa. Kielitaidon puutteet ovat johtaneet rekrytointivaikeuksiin miltei joka kymmenennessä EK:n jäsenyrityksessä. Palveluiden ja rakentamisen yrityksissä vaikeuksien syynä oli pääosin heikko venäjän kielen osaaminen. Teollisuusyrityksissä kaivattiin eri kieliä laajemmalla skaalalla ja matala englannin taitotaso nähtiin suurempana esteenä kuin venäjän taitoisen henkilöstön löytäminen.



Venäjä	70 %
Kiina	58 %
Viro	40 %
Italia	38 %
Englanti	35 %
Saksa	29 %
Espanja	28 %
Ruotsi	16 %
Ranska	16 %
Portugali	13 %
Suomi	6 %

KUVA 2. EK:n jäsenyrityksissä nykyisin käytössä olevien kielten osaamistarpeen kasvu lähivuosina.

Venäjä	23 %
Englanti	13 %
Ruotsi	8 %
Suomi	8 %
Espanja	6 %
Saksa	5 %
Viro	4 %
Kiina	4 %
Ranska	4 %
Portugali	1 %
Italia	1 %

KUVA 3. Uusien kielten osaamistarve EK:n jäsenyrityksissä lähivuosina.

2.1.

Venäjän osaamistarve nousussa

YRITYKSET ESITTIVÄT ARVIONSA siitä, mitkä nykyisin käytössä olevista kielistä kasvattavat eniten merkitystään tulevien vuosien aikana. Venäjän kielen osaamistarpeen nousu arvioitiin voimakkaimmaksi. Jopa 70 prosenttia venäjää nyt käyttävistä yrityksistä puhui kielen merkityksen kasvun puolesta. Venäjää tarvitaan jatkossa kaikilla aloilla, mutta palvelualojen yritykset nostivat sen esiin EK:n keskimääräistä tasoa useammin.

Lähes kaikkien yritysten käytössä oleva englannin kieli lisää painoarvoaan entisestään, sillä runsas kolmannes yrityksistä katsoo sen tarpeen olevan kasvussa. Toisaalta kielet, joiden käyttö on nykyisin yrityksissä vähäisempää, voivat olla juuri näillä toimialoilla elintärkeitä liiketoiminnan kannalta. Esimerkiksi kiina, jonka käyttäjiin kuuluu alle viisi prosenttia EK:n jäsenyrityksistä, on käyttäjiensä mukaan voimakkaassa kasvussa. Lähes samaan yltävät viro ja italia.

Yrityksiltä kysyttiin myös, tuleeko lähivuosina heidän nykyisin jo käyttämiensä kielten rinnalle täysin uusien kielten osaamistarpeita. Venäjän kieltä tullaan jatkossa tarvitsemaan neljänneksessä niitä yrityksistä, jotka eivät sitä käytä tänä päivänä. Osuus on suuri ja haastaa suomalaisen kielikoulutusjärjestelmän.

EK:n vuoden 2009 yritysten kielitaitotarpeita koskeneessa selvityksessä yritykset peilasivat kielten uusia osaamisvaatimuksia rekrytoinnin näkökulmasta. Tuolloin puolet yrityksistä ennakoivat venäjän kielen merkityksen rekrytoinnissa lisääntyvän eniten. Etelä-Amerikan ja Aasian kasvumarkkinoiden nousu heijastui myös yritysten vastauksiin, sillä portugali ja kiina nostettiin esiin.

Suomalaiset työpaikat ovat jatkossa aiempaa monikulttuurisempia, mikä näkyy suomen kielen nousemisena uusien kielitaitotarpeiden joukkoon. Ulkomaalaisten työntekijöiden määrä EK:n jäsenyrityksissä kasvoi kolmanneksella vuodesta 2011 vuoteen 2013, jolloin ulkomaalaisia työntekijöitä työskenteli EK:n jäsenyrityksissä 32 000 henkilöä. Tästä kertoivat myös yritysten avoimet vastaukset, joissa kerrottiin, että ulkomaalaisia työntekijöitä palkataan koko ajan enemmän, eivätkä he välttämättä puhu aloittaessaan lainkaan suomea.

Verkostot rakennetaan kielitaidolla

Vientimarkkinoilla toimivissa yrityksissä kielitaito yhdistyy usein yrityksen tulokseen ja kehittymiseen. Niin myös untuvatuotteita valmistavassa Joutsen Finland Oy:ssä.

– Liikevaihdostamme 60 prosenttia tulee kielitaidon kautta. Myymme untuvatuotteita kansainvälisille markkinoille ja tässä työssä täytyy osata eri kieliä, korostaa toimitusjohtaja **Eero Kotkasaari** Joutsen Finlandista.

Vaikka Joutsenen tuotteita toimitetaan Saksan, Kreikan ja Espanjan ohella aina Japaniin ja Etelä-Koreaan asti, puhutaan Riihimäellä sijaitsevassa pääkonttorissa useimmiten englantia ja venäjää. Yhtiöllä on toimipiste Pietarissa ja tuotantoa myös Virossa.

Myös ruotsin kieltä tarvitaan usein. Kotkasaari näkeekin, että meille suoma-

laisille ruotsin kielen taito antaa etulyöntiaseman.

– Olemme ikään kuin saman klubin jäseniä, kun kommunikoimme samalla kielellä. Ruotsia tarvitaan työelämässä ja olemme jopa törmänneet rekrytoinnissa siihen, että hakijoiden ruotsintaidot eivät ilman kertausta riitä työkielen vaatimalle tasolle.

Moni liikekumppanuus voi lähteä alkuun ikään kuin sattuman kaupalla ja kielitaidon avustamana. Joutsen Finland aloitti untuvavuodevaatteiden myynnin Japaniin jo yli 30 vuotta sitten. Kipinä Aasiaan suuntaamisesta syntyi erään kansainvälisen tilaisuuden ruokailun aikana pöytäseurueen japanilaisten ehdotuksesta. Verkostoituminen ja kontaktien luominen onnistuu Kotkasaaren mukaan aina parhaiten, jos paikallista kieltä osaa edes jonkin verran. Tämän suhteen hän toimiikin itse esimerkkinä henkilöstölleen; pöydällä on venäjän kielen oppikirja ja toimitusjohtaja suuntaa viikoittain kieliopintojensa pariin.

”
Meille suomalaisille ruotsin kielen taito antaa etulyöntiaseman.”

JOUTSEN FINLAND OY

Joutsen Finland Oy on vuonna 1936 perustettu untuva-asuja ja vuodevaatteita valmistava yritys. Yrityksen palveluksessa työskentelee Suomessa 58 henkilöä. Virossa henkilöstöä on 48 ja Venäjällä logistiikka- ja markkinointitehtävissä 12 henkilöä. Yrityksen liikevaihto vuonna 2013 oli 10,5 miljoonaa euroa.

Kielitaitovaatimuksia laidasta laitaan

Terveys- ja sosiaalipalvelu- ja tuottavassa Mehiläinen Oy:ssä asiakaskokemus on kaiken toiminnan lähtökohta.

– Hyvä asiakaskokemus syntyy paitsi osaavasta hoidosta myös siitä, että asiakkaalle välittyy tunne, että hänestä ollaan aidosti kiinnostuneita. Henkilöstön kielitaidolla on erittäin suuri vaikutus asiakaskokemukseen, painottaa HR-kehityspäällikkö **Anu Kolari**.

Henkilöstön kielitaitovaatimukset vaihtelevat Mehiläisessä sekä maantieteellisesti että tehtävän mukaan. Erityisesti pääkaupunkiseudulla englannin ja ruotsin kielen taito ovat erittäin tärkeitä. Myös kaksikielisissä rannikkokaupungeissa on paljon ruotsinkielisiä asiakkaita.

Mehiläisen valtakunnallisessa asiakaspalvelukeskuksessa työskenteleviltä palveluneuvojilta vaaditaan monipuolista kielitaitoa. Terveystieteiden koulutuksen omaavat palveluneuvojat hoitavat ajanvaraukseen ja palveluneuvontaan tulevia puheluita sujuvasti suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

– Palveluneuvojan on kyettävä asiakkaan kanssa keskustelemalla kartoittamaan tämän tarve ja tarjoamaan hänelle sopivaa ratkaisua, selittää Kolari.

Vastaanottoasihteerien kautta kulkee päivän aikana paljon asiakkaita, mutta yksittäinen asiakaspalvelutilanne on yleensä lyhyt. Työhön kuuluu muun muassa ajanvaraukseen, kassapalveluihin ja laskutukseen liittyviä tehtäviä. Perustason kielitaidolla pärjää

hyvin, kunhan asiakaspalveluasenne on kohdallaan. Koulutukseltaan vastaanottoasihteerit ovat lähihoitajia.

Kansainvälisten yritysten henkilöstöä palvevalta hoitohenkilökunnalta vaaditaan jo hyvin rikasta ja laaja-alaista kielitaitoa.

– Toisaalta näissä tilanteissa kohtaa usein kaksi henkilöä, jotka eivät puhu englantia äidinkielenään. Tärkeintä on rohkeus käyttää vierasta kieltä, kyky kuunnella ja ilmaista asioita ymmärrettävästi, ei niinkään kielen täydellisen hallinta, tähdentää Kolari.

Mehiläinen tarjoaa henkilöstölleen kielikoulutusta. Taustalla on aina työstä tuleva aito tarve ja tällä hetkellä koulutuskysyntä keskittyy englannin ja ruotsin kieliin.

MEHILÄINEN OY

Mehiläinen Oy on yksityinen, terveys- ja sosiaalipalveluja tuottava yritys. Mehiläisellä on Suomessa noin 100 toimipaikkaa. Vuoden 2012 liikevaihto oli 256 miljoonaa euroa ja henkilöstömäärä 2 500.

Palvelut

Finanssiala

- asiakaspalvelu
- myynti
- asiantuntijatehtävät

Hotelli- ja ravintola-ala

- asiakaspalvelu
- tarjoilijat
- asiantuntijatehtävät

Koulutusala

- opetustehtävät
- asiantuntijatehtävät

Liikenneala

- myynti
- johtotehtävät
- asiantuntijatehtävät

Tieto- ja viestintäpalvelut

- myynti
- "kaikki tehtävät"

Kaupan ala

- asiakaspalvelu
- myynti
- "kaikki tehtävät"

Kiinteistöpalvelut

- asiakaspalvelu
- työjohto
- siivoustyö

Liiketoimintapalvelut

- asiakaspalvelu
- johtotehtävät

Sosiaali- ja terveyspalvelut

- hoitotyö
- asiakaspalvelu
- johtotehtävät

Tutkimus- ja tekniset palvelut

- asiantuntijatehtävät
- myynti
- projektitehtävät

2.2.

Asiantuntijoilta ja asiakaspalvelijoilta edellytetään kieliosaamista

MONIPUOLISTA KIELITAITOA tarvitaan siis kaikilla aloilla. Suomen kansainvälistyminen sekä viennin ja globaalien liiketoiminnan laajentuminen näkyvät yritysten vastauksissa, kun kysyttiin, minkälaisissa tehtävissä kielitaitotarve lisääntyy, ja mistä tämä johtuu.

Palvelualan yrityksistä lähes neljännes vastaajista viittasi kielitaitotarpeiden nousuun etenkin asiakaspalvelutehtävissä. Tutkimuksessa ja teknisissä palveluissa sekä koulutuspalveluissa alan asiantuntijoilta edellytetään yhä enemmän kielitaitoa. Kaupan alan yritykset sekä tieto- ja viestintäpalvelujen yritykset painottivat vastauksissaan, että kielitaitovaatimukset lisääntyvät tasaisesti kaikissa alan tehtävissä.

Kolmannes teollisuusyrityksiä edustaneista vastaajista nimesi myyntityön kielitaitotarpeita kasvattavien tehtävien kärkeen. Etenkin teknologiateollisuuden, kemianteollisuuden ja elintarviketeollisuuden yritykset olivat tällä kannalla. Lisäksi teollisuusyritysten johdon ennakoidaan tarvitsevan yhä laajemmin vieraiden kielten osaamista.

Rakennusalaalla kielitaidon merkitys kohoaa työnjohtotehtävissä sekä asiantuntijatyössä.

Teollisuus

Elektroniikka- ja sähköteollisuus

- myynti
- asiantuntijatehtävät
- johto

Elintarviketeollisuus

- johtotehtävät
- asiantuntijatehtävät
- myynti

Kone- ja metallituoteteollisuus

- myynti
- projektitehtävät
- tuotantotehtävät

Energianteollisuus

- asiakaspalvelu
- asiantuntijatehtävät
- myynti

Kemianteollisuus

- myynti- ja ostotehtävät
- johtotehtävät
- asiantuntijatehtävät

Paperi- ja puuteollisuus

- myynti
- johtotehtävät

Rakentaminen

Rakentaminen

- työjohto
- asiantuntijatehtävät

KUVA 4. Kielitaitotarpeiden kasvu eri tehtävissä ja toimialoilla EK:n jäsenyrityksissä.



Toimintaympäristön yleinen kansainvälistyminen	27 %
Venäjä – joko liiketoimintaa Venäjällä, vientiä tai venäläisiä asiakkaita	13 %
Yritys osa kansainvälistä konsernia	12 %
Viennin kasvu	7 %
Yrityksen palveluksessa olevat ulkomaalaiset työntekijät	1 %

KUVA 5. Kielitaitotarpeen kasvun syyt EK:n jäsenyrityksissä 2013 (n=475 yritystä).

2.3. Kielitaitotarpeen kasvun syyt

YRITYSTEN KIELITAITOTARPEEN KASVUN taustalla nähtiin voimakkaimmin liiketoiminnan ja yritysten toimintaympäristön yleinen kansainvälistyminen. Lähes 500 yritystä kertoi omin sanoin syytä kielitaitotarpeen nousulle. Noin kolmannes vastaajista viestitti, että niin asiakkaat, työntekijät kuin yhteistyökumppanit ovat muuttuneet Suomessa toimivissa yrityksissä entistä kansainvälisemmiksi ja toiminta on globaalia.

Miltei 15 prosenttia yrityksistä yksilöi kielitaitotarpeen kasvun johtuvan joko Venäjän kaupasta tai venäläisistä asiakkaista. Venäläisasiakkaiden määrä on kasvanut etenkin palveluilla. Matkailu- ja ravitsemisalalan yritykset totesivat, että venäläisiä asiakkaita on jatkuvasti enemmän ja heitä halutaan palvella omalla kielellään. Teollisuusyrityksissä Venäjä nähdään yhä useammin kasvumarkkinana ja sinne suuntautuvan liiketoiminnan kerrottiin olevan kasvussa.

Kieliosaamista tarvitaan myös silloin, kun yritys on osa kansainvälistä konsernia, jonka eri yhtiöt tai toimipisteet voivat sijaita monessakin eri maassa. Monet vastaajat kertoivat, että tällaisissa tapauksissa konsernilla on yksi yhteinen kieli, joka vastausten perusteella useimmiten on englanti. Konserneissa monet toiminnot pyritään harmonisoimaan ja toteuttamaan "konsernikielellä", esimerkiksi tietojärjestelmät, raportointimenetelmät, turvallisuusohjeistukset tai markkinointimateriaalit.

Yritykseen rekrytoidut ulkomaalaiset työntekijät lisäävät myös kielitaidon kysyntää. EK:n jäsenyrityksistä joka kymmenes arvioi lisäävänsä ulkomaalaisten työntekijöiden määrää. Huomioitavaa on, että ulkomaalainen henkilöstö työskentelee enenevässä määrin muissa kuin suorittavissa tehtävissä. Vuonna 2013 kaikista EK:n jäsenyritysten palveluksessa olevista ulkomaalaisista työntekijöistä lähes 30 prosenttia toimi asiantuntijana tai toimihenkilönä. Teollisuudessa joka toinen ulkomaalainen työskenteli asiantuntijatehtävissä.

Projektit kunnialla kielestä riippumatta

Tiedonhallintaa ja insinööri-palveluita tuottavan Citecin pääkonttori sijaitsee Vaasassa. Toimipisteitä yhtiöllä on myös Ruotsissa, Norjassa, Englannissa, Saksassa, Ranskassa, Venäjällä, Intiassa ja Singaporessa. Kuhunkin projektiin kootaan aina parhaat osaajat ympäri maailman.

– Yrityksessä, jossa niin projektiryhmät kuin valtaosa yritysasiakkaistakin on kansainvälisiä, on englannin kielen taito itsestään selvä osaamisvaatimus kaikissa tehtäväryhmissä. Citec tavoittelee lähitulevaisuudessa liiketoiminnan kasvua erityisesti Saksassa ja Ranskassa. Tästä syystä vahva saksan tai ranskan kielen taito englannin lisäksi olisi varmasti iso plussa hakijalle. Mikään rekrytointivaatimus tämä ei kuitenkaan ole, toteaa HR Specialist **Pia Hoseus**.

Citecissä pärjää yleensä hyvällä suullisella ja kirjallisella englannin taidolla. Teknisen kirjoittajan työ muodostaa poikkeuksen, sillä siinä vaaditaan erinomaista kielitaitoa. Kun asiakkaalle tuotetaan esimerkiksi huoltomanuaaleja, on tekstin oltava virheetöntä.

– Ei ole kuitenkaan ihan helppoa löytää henkilöä, jolla on hyvin vahva

ymmärrys tekniikasta sekä kyky tuottaa tekstiä asiakkaalle sopivaan muotoon englanniksi. Olemme ratkaisseet asian Citecissä siten, että insinöörit ja humanistit tekevät yhteistyötä teknisten tekstien laatimisessa, kertoo Office Manager **Paula Bodbacka**.

Kun Suomessa palkataan henkilöitä esimiestehtäviin tai toimintoihin, joiden kautta ollaan yhteydessä asiakkaaseen, korostuvat suomen ja ruotsin kielen taidot. Erityisesti myyntikielinä nämä kielet ovat tärkeitä.

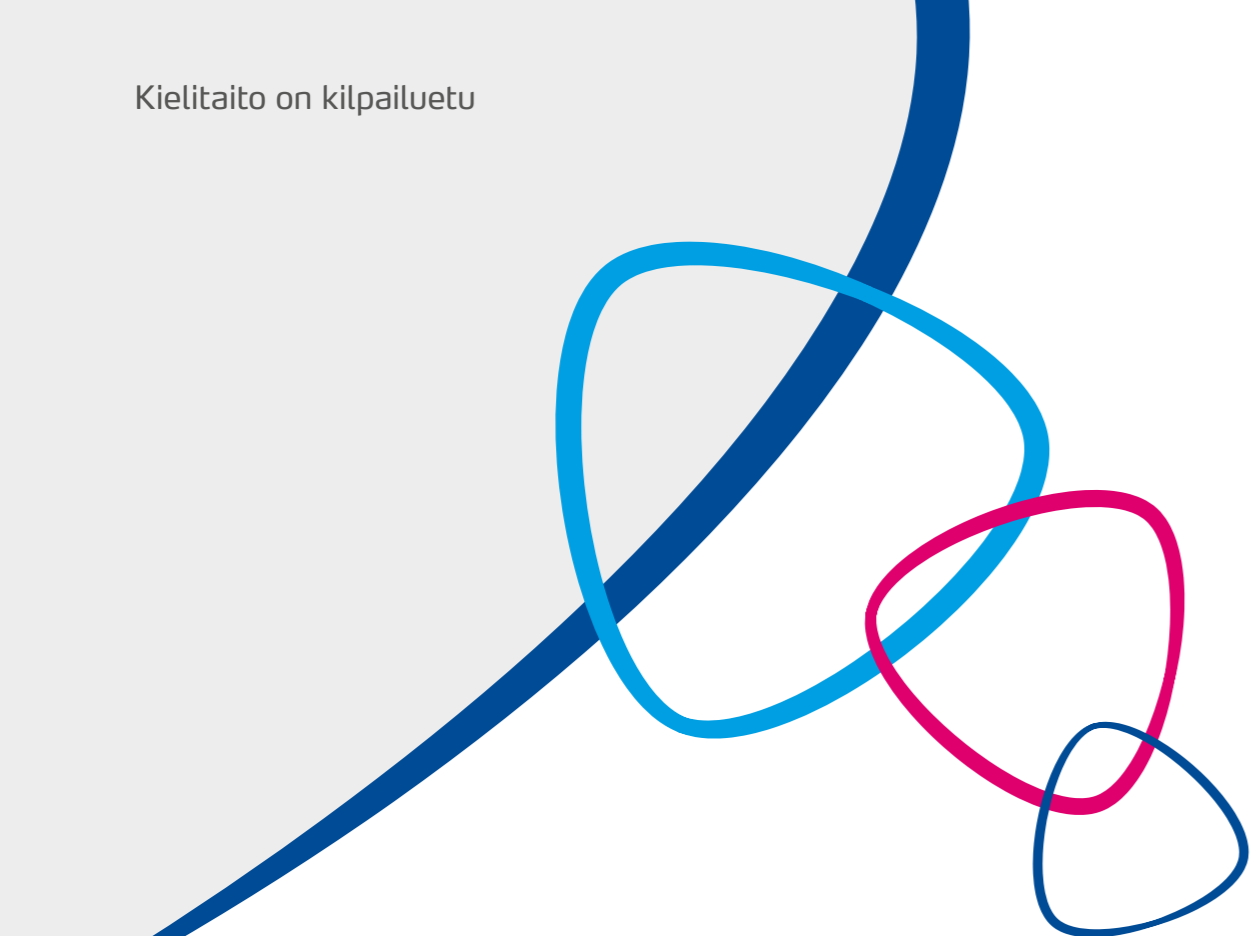
– Esimiesten osalta tästä osaamisvaatimuksesta ollaan kuitenkin hiljalleen luopumassa. Nyt, kun kaikki esimiestyössä tarvittavat materiaalit ja esimieskoulutukset ovat jo englanninkielisiä, pystyvät esimiehet hoitamaan tehtävänsä yhtä lailla myös englanniksi, huomauttaa Bodbacka.

Korkeakoulututkinnon suorittaneet, joita myös valtaosa citeciläisistä on, osaavat tänä päivänä erittäin hyvin englantia. Koulumaailman puolelle citeciläisten terveiset ovat, että kielten opiskelua tulisi sitoa entistä enemmän muuhun opetukseen. Hoseus ja Bodbacka peräänkuuluttavat myös small talkin taidon tärkeyttä. Kielitaidon osalta itseluottamuksen täytyy olla niin hyvä, että uskaltaa sanoa myös muuta kuin välttämättömän. Etenkin liikeyhteyksissä täytyy kyetä läpäitämään keskustelua.

”
Kielitaidon osalta itseluottamuksen täytyy olla niin hyvä, että uskaltaa sanoa myös muuta kuin välttämättömän.

CITEC OY

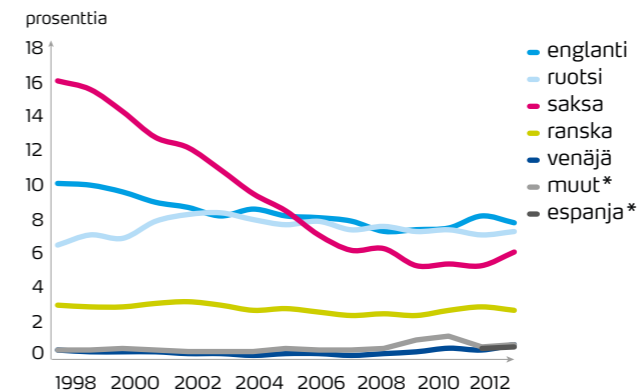
Citec Oy tarjoaa teknisiä ratkaisuja, informaation hallintaa ja konsultointipalveluja. Yhtiön henkilöstömäärä on globaalisti 1100, joista noin 500 henkilöä työskentelee Suomessa. Vuoden 2012 liikevaihto oli noin 66 miljoonaa euroa.



3. Kielten opiskelu vastaa heikosti työelämän tarpeisiin

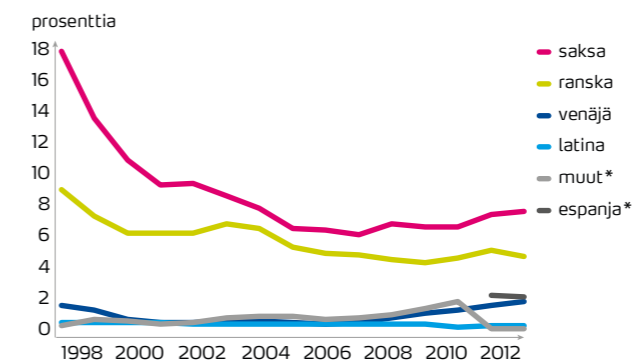
VAIKKA TYÖELÄMÄSSÄ TARVITAAN nykyisin yhä monipuolisempaa kielitaitoa, ovat kielten opetus ja opiskelijoiden kielivalinnat yksipuolistuneet. Perusopetuksessa niin ala- kuin yläluokillakin vapaaehtoisia valinnaisia kieliä on 2010-luvulla opiskeltu Suomessa selvästi vähemmän kuin vielä 1990-luvun puolivälissä. Myös englannin valta-asema on voimistunut entisestään. Toisaalta Suomessa vieraita kieliä opiskellaan silti enemmän kuin Euroopassa keskimäärin. (Kangasvieri, Miettinen, Kukkohovi ja Härmälä 2011).

Vuodesta 1994 alkaen alakoulussa on ollut mahdollista valita vapaaehtoinen pitkä kieli eli A2-kieli. Uusi mahdollisuus otettiin aluksi innokkaasti vastaan, mutta sekä kielitarjonta että valinnat ovat kaventuneet voimakkaasti 2000-luvun aikana. Eniten vähentyi saksan opiskelu.



*)Espanja laskettiin vuoteen 2010 asti ryhmään "muut". Vuodesta 2011 espanjaa seurataan omana kokonaisuutenaan.

KUVU 6. Toista pitkä kieltä (A2) opiskelleiden osuudet 5 luokkalaista 1998–2012 (Opetushallitus).

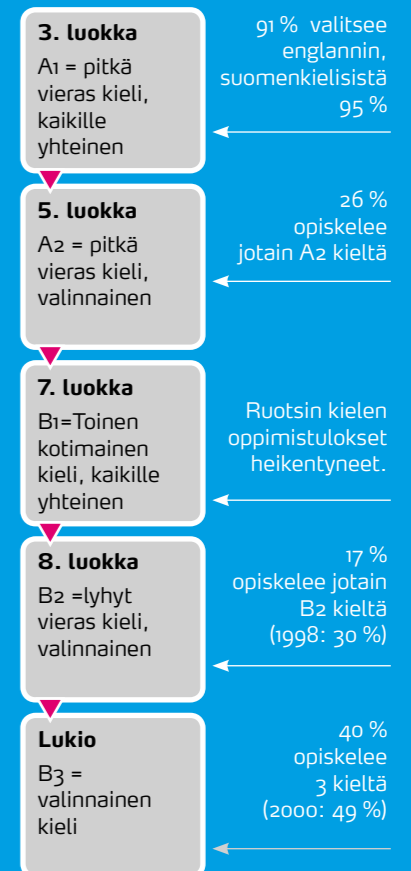


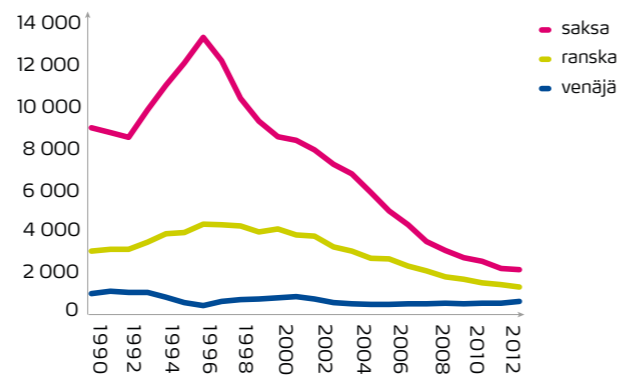
*)Espanja laskettiin vuoteen 2010 asti ryhmään "muut". Vuodesta 2011 espanjaa seurataan omana kokonaisuutenaan.

KUVU 7. Lyhyttä vierasta kieltä (B2) opiskelleiden osuudet 8.-9.-luokkalaista 1998–2012 (Opetushallitus).

Syitä A2-kielen suosion hiipumiseen löytyy osin kuntatalouden puolelta. Kiristyneessä taloustilanteessa kielet ovat joutuneet säästökohteeksi; kieliryhmiä ja valittavia kieliä on vähennetty ja ryhmien minimioppilasmääriä nostettu. Kielitarjonnassa on havaittavissa myös epätasapainoa eri kuntien kesken. A2-kielen tarjonta on esimerkiksi keskittynyt eteläiseen Suomeen ja suurimpiin kaupunkeihin. Pohjois-Suomessa ja maaseutumaisissa kunnissa koulut eivät välttämättä tarjoa lainkaan A2-kielen opetusta. (Siekkinen 2013.)

Kielen opiskelu alkaa A1-kielillä yleisimmin 3. vuosiluokalta. Valinnaista A2-kieltä opiskellaan kouluissa pääosin 4. luokalta lähtien. B1-kieli on vuosiluokilla 7–9 alkava yhteinen toinen kotimainen kieli tai englantia. B2 on peruskoulun vuosiluokilla 7–9 alkava valinnainen kieli. B3 on lukiossa alkava valinnainen kieli.





KUVA 8. Lukion lyhyen kielen ylioppilaskokeeseen ilmoittautuneiden määrä 1990–2013 (Ylioppilastutkintolautakunta 2014).

Yläkoulussa opiskeltavan valinnaisen B2-kielen suosio on laskenut rajusti. Vielä 1990-luvun puolivälissä lähes 40 prosenttia oppilaista opiskeli jotain B2-kieltä. Nyt B2-kieltä opiskelevia on noin 17 prosenttia 8.–9.-luokkalaisista. Saksan opiskelijoiden määrä on tänä aikana romahtanut noin neljännekseen ja ranska on menettänyt samassa ajassa reilu puolet opiskelijoistaan. B2-kielen opiskelun vähentymiseen ovat osaltaan vaikuttaneet A2-kielen mukaantulo sekä valinnaisaineiden tuntimäärän vähentyminen tuntijaossa.

Myös lukiossa valinnaisten kielten opiskelu on ollut laskussa. Lukiossa valinnainen lyhyt kieli ei ole ollut pakollinen vuoden 1993 jälkeen. Lyhyen valinnaisen kielen suorittaneiden määrä ylioppilaskirjoituksissa on supistunut voimakkaasti mainitun muutoksen jälkeen. Saksan lyhyen oppimäärän ylioppilaskokeeseen ilmoittautui vielä vuonna 1996 lähes 13 600 henkilöä, kun luku vuonna 2012 oli enää 2 200 kokeelasta.

”
Etäopetus on tuonut
uusia menetelmiä ja
työskentelytapoja
opetukseen.

Kielten opiskelua etänä

Uusemmiten valinnaisten kielten opetuksen järjestämisen esteenä ovat liian pienet oppilasryhmät. Turun kaupungissa perusopetuksen oppilaille on haluttu turvata monipuolinen kielitarjonta, joten ratkaisua tilanteeseen on lähdetty hakemaan etäopetuksesta. Lukuvuonna 2008–2009 etäopiskelun aloitti ranskan kielen pilottiryhmä. Seuraavana vuonna aloitti kaksi uutta ranskan ryhmää sekä ruotsin ryhmä. Espanjaa on voinut opiskella etänä vuodesta 2011.

Yksi syy siihen miksi etäopetus ei ole vielä kovin yleistä perusopetuksessa, on lakisääteinen oppilaiden valvontavelvollisuus, kertoo asiantuntija **Antti Huttunen** tietotekniikan opetuskäytössä kehittävänä TOP-keskuksesta. Myös etäopetuksena opiskelevien oppilaiden luona täytyy aina olla aikuinen. Turussa tämä on yleensä koulunkäyntiavustaja. Käytännön haasteiden sijaan Huttunen haluaisi kuitenkin korostaa niitä uusia mahdollisuuksia, joita etäopetus on avannut kielten opiskeluun. Ensinnäkään espanjan opetusta ei olisi Turussa voitu toteuttaa ilman etäopetusta. Etäopetus on lisäksi tuonut

uusia menetelmiä ja työskentelytapoja opetukseen. Koululuokan seinät murtuvat virtuaalisesti, kun otetaan yhteys vaikkapa espanjalaiseen koululuokkaan.

– Tässä mittakaavassa etäopetuksen järjestäminen ei oikeastaan ole ollut edes mahdollista kovin pitkään, kertoo Huttunen.

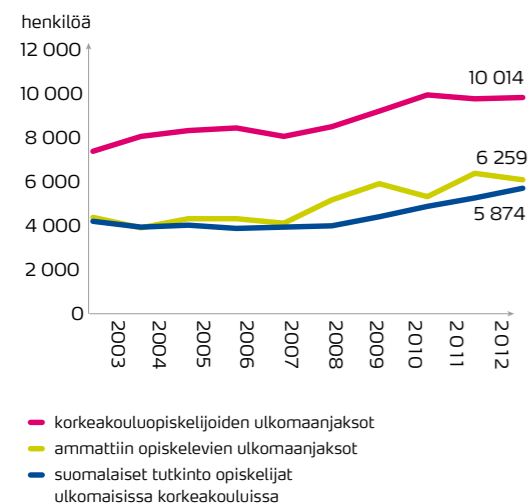
Tietoliikenneyhteyksien nopeudet ovat kehittyneet vasta viime vuosina etäopetuksen edellyttämälle tasolle. Turussa etäopetuksessa käytetään Adobe Connect -verkkokokousjärjestelmää. Opettaja ja oppilaat osallistuvat tunnille omilta tietokoneiltaan, osallistujien ääntä ja kuvaa välittävät mikrofonit ja web-kamerat.

Tämä kokemus on osoittanut, että espanjaa pystyy hyvin oppimaan myös etäopetuksena, iloitsee espanjan opettaja **Johanna Mäkelä**. Tunneilla on käytössä tavalliset oppikirjat ja paperiset kokeet.

– Etäopetuksessa voidaan kuitenkin yhdistää helposti perinteisiin opetusmenetelmiin muun muassa kaikki hyvä verkon kautta saatavilla oleva materiaali: videot, pelit, kuvat. Etäopetukseen liittyvää teknistä tukea ja koulutusta olen saanut TOP-keskuksesta, jatkaa Mäkelä.

TURUN KAUPUNGIN TOP-KESKUS

Tietokone opetuksessa – TOP-keskus - on Turun kaupungin sivistystoimialan yksikkö, jonka päätehtäviä ovat tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön kehittäminen, opetushenkilöstön täydennyskoulutus sekä opetuksen verkkopalvelujen hallinnointi. Vuosina 2008–2013 toteutetussa Turun VIRTIA-hankkeessa on kehitetty ja laitettu alulle etäopetusta peruskoulussa.



KUVA 9. Suomesta ulkomaille lähtevien opiskelijoiden määrä 2003–2012 (Garam ja Korkala 2013).

3.1. Opiskelu ulkomailla kohentaa kieli- ja kulttuuritaitoja

YHÄ USEAMPI SUOMALAINEN hankkii kansainvälistä kokemusta opiskelemalla, harjoittelemalla tai työssäoppimalla ulkomailla. Ulkomaanjaksolle lähteviä korkeakouluopiskelijoita ja ulkomailla tutkintoa suorittavia oli vuonna 2012 kolmannes enemmän kuin vuonna 2003. (Garam ja Korkala 2013.) Viime vuosien aikana Suomesta on lähtenyt noin 10 000 korkeakouluopiskelijaa vuosittain ulkomaanjaksolle. Ammattiin opiskelevista nuorista noin 6 000 on suorittanut vaihtojakson Suomen ulkopuolella ja lähes saman verran on suomalaisia tutkinto-opiskelijoita, jotka suorittavat tutkintonsa kokonaan ulkomaisessa korkeakoulussa. Toisaalta opiskelijaliikkuvuudessa on vielä kasvun varaa, sillä ulkomailla opintojaan suorittavien osuus jää alle 5 prosenttiin opiskelijoiden kokonaismäärästä.

Innokkaimmin maailmalle suuntaavat yliopistoista kauppatieteiden ja humanististen aineiden opiskelijat. Myös teknillisten yliopistojen opiskelijat suosivat vaihto-opiskelua ulkomailla. Ammattikorkeakouluissa kansainvälisen jakson suorittivat useimmiten liiketalouden ja hallinnon opiskelijat, tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat sekä sosiaali- ja terveysalan opiskelijat.

Ammatillisen koulutuksen koulutusaloista eniten ulkomaanjaksoja kertyi tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoille, sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille sekä matkailu- ja ravitsemisalan opiskelijoille.

Suomalaisopiskelijat suuntaavat suorittamaan opintojaan yleisimmin Eurooppaan, mutta Aasian maat ovat alkaneet kiinnostaa yhä useampaa. Suomalaisista korkeakouluopiskelijoista vuonna 2005 Euroopassa opiskeli lähes kolme neljäsosaa, nyt luku on 66 prosenttia. Sen sijaan Aasian ulkomaanjaksonsa kohteeksi valitsee nykyisin jo lähes joka viides korkeakouluopiskelija, kun vuonna 2005 Aasian maihin meni 10 prosenttia opiskelijoista.

Esiinny, argumentoi, hurmaa

Suomalaisessa kielten opetuksessa ei vielä osata korostaa kommunikoinnin iloa, vaan keskitytään liikaa kielen rakenteiden pänttäämiseen. Näin väittää Lappset Group Oy:n hallituksen puheenjohtaja **Johanna Ikäheimo**. Ikäheimo itse on saanut kokea, kuinka pitkälle kielten oppimisto on vienyt. Lappset Group Oy on yli neljäskymmenessä vuodessa laajentunut Rovaniemeltä yritykseksi, joka vie tuotteitaan yli 50 maahan. Oman yrityksensä ohella Ikäheimo on mukana tukemassa suomalaisyritysten kansainvälistymistä sekä Suomen suuntautuvia ulkomaisia investointeja Team Finland -verkoston ohjausryhmässä.

Ikäheimolle kieli on viestinnän väline ja esiintyminen ja argumentointi työelämän tärkeimpiä taitoja. Hän puhuu myös hurmaamisesta ja vaikutuksen tekemisestä liikekumppaniin.

– Kun osaa kielen, pääsee sisälle myös paikalliseen kulttuuriin. Näillä seikoilla on suunnaton merkitys bisneksessä. Etenkin kun ajatellaan meidän tuotteita-

tamme eli leikki- ja liikuntapaikkavälineitä. Muutenkin uskon myyntityössä kielitaidon voimaan ja mottona on, että ”englannilla voit ostaa, mutta muilla kielillä myyt”, vakuuttaa Ikäheimo.

Lappsetissäkin englannin merkitys on suuri, sillä yritys on juuri lanseerannut uuden One Lappset -toimintamallin, jossa konsernin yhteiseksi kieleksi on määritelty englanti. Toisaalta vahvat vientimarkkinat ja tytäryhtiöt takaavat sen, että yrityksessä puhutaan runsaasti muitakin kieliä. Ikäheimo arvioi, että lähivuosina etenkin venäjää, espanjaa ja kiinaa tullaan tarvitsemaan aiempaa enemmän. Tarve näkyy aivan kaikissa henkilöstöryhmissä. Esimerkkinä mainitaan yhtiön suomalaiset asentajat, jotka matkustavat usein paikan päälle kohde- maahan pystyttämään vaikkapa Angry Birds -puistoja. Heidän on pystyttävä kommunikoimaan niin paikallisten rakentajien kuin virkamiestenkin kanssa.

Ikäheimo kannustaa suomalaisia tekemään kielitaidosta valttikortin.

– Pieni maa ponnistaa eteenpäin monipuolisella kieliosaamisella. Toivoisin, että osaisimme hyödyntää paremmin naapurimaidemme markkinoita kielitaidon avulla. Ruotsin kieli on meille selkeä kilpailuetu, jota ei saa menettää. Ja kuvitella, jos voisimme saavuttaa saman edun ja kulttuurituntemuksen Venäjän osalta!

”
Englannilla voit ostaa, mutta muilla kielillä myyt.”

LAPPSET GROUP OY

Lappset Group Oy on Euroopan johtaviin yrityksiin kuuluva leikki- ja liikuntapaikkavälineiden valmistaja. Lappsetin tuotteita viedään yli 50 maahan, Eurooppaan ja Aasiaan. Lappsetin konsernissa on noin 350 työntekijää seitsemässä eri maassa, ja konsernin pääkonttori sijaitsee Rovaniemellä. Vuonna 2013 konsernin liikevaihto oli noin 53 miljoonaa euroa.

TEAM FINLAND

Team Finland on julkisten ja yksityisten toimijoiden verkosto, joka edistää Suomen taloudellisia ulkosuhteita, suomalaisten yritysten kansainvälistymistä, ulkomaisia investointeja ja Suomen maakuva. Toimintamallin avulla tehostetaan ja koordinoidaan yritysten kansainvälistymistä edistävien organisaatioiden yhteistyötä.

4. Kielitaito vahvistuu monipuolisin keinoin



Kansainvälistymisen myötä työelämän kielitaitotarpeet ovat monipuolistuneet.

KANSAINVÄLISTYMISEN MYÖTÄ työelämän kielitaitotarpeet ovat monipuolistuneet. Englannin kielen taitoa edellytetään jo kaikilla organisaatiotasolla, kaikissa työtehtävissä. Englannin osaaminen ei kuitenkaan yksin riitä. Työelämässä on kasvava tarve henkilöille, jotka osaavat useampia vieraita kieliä. Ruotsi on suomen ja englannin jälkeen käytetyin kieli EK:n jäsenyrityksissä. Peruskoululaisten ruotsin kielen osaamisen taso on kuitenkin ollut viime vuosina laskusuunnassa (Tuokko 2009). Yrityksistä miltei kolmannes tarvitsee venäjän kieltä tänä päivänä. Näistä 70 prosenttia uskoo, että venäjää tarvitaan jatkossa yhä enemmän. Aasian ja Etelä-Amerikan merkityksen kasvu maailmantaloudessa lisää kiinan, espanjan ja portugalilaisien kielten kysyntää.

Kielten tarjonta ja opiskelu ovat yksipuolistuneet perusopetuksessa ja lukiossa. Yhä useampi nuori osaa peruskoulun suorittuaan vain englantia ja ruotsia. Myös lukiossa kolmen tai useamman kielen opiskelu on romahtanut vajaan kahdeskymmenessä vuodessa. Lukiolaisista noin puolet opiskelee kahta vierasta kieltä.

Kansainvälisessä taloudessa monipuolinen kielitaito on suomalaisten kilpailuetu. Vaikka oppilaat oppivat kieliä yhä useammin myös vapaa-ajan harrastusten parissa, on koululla keskeinen rooli tulevaisuudessa tarvittavien taitojen oppimisessa. Kielivarannon vahvistaminen edellyttää kieliohjelman ja kielten opetuksen kehittämistä sekä uusia tapoja järjestää opetusta.

- Kielten opiskelu tulee aloittaa mahdollisimman varhain. Tämä on lähtökohta hyvän kielitaidon kehittymiselle. Leikinomaisesti tapahtuva varhainen kielten oppiminen luo pohjaa myönteiselle suhtautumiselle muita kieliä ja kulttuureja kohtaan.
- Opetuksen järjestäjien tulee tarjota nykyistä enemmän kieliä oppilaiden ja vanhempien valittavaksi. Tähän tarvitaan opetuksen järjestäjien ja oppilaitosten yhteistyötä sekä perusopetuksessa että toisella asteella.
- Etäopetusta tulee järjestää monipuolisen kielitarjonnan mahdollistamiseksi. Sillä voidaan tukea riittävän suurten valinnaiskielten oppilasryhmien muodostumista.
- Myös koulun ulkopuolisia palveluntuottajia, kuten kielikerhoja ja -kouluja, tulee hyödyntää opetuksen järjestämisessä sekä koulujen kerhotoiminnassa.
- Oppilaille ja heidän vanhemmilleen tulee tarjota ohjausta kielivalintoihin ja kertoa monipuolisen kielitaidon merkityksestä jatko-opinnoissa ja työelämässä. Tämä edellyttää perusopetuksen ja lukion opettajien työelämä- ja yritystuntemuksen lisäämistä.
- Tieto- ja viestintäteknologiaa tulee integroida kielten opetukseen nykyistä monipuolisemmin ja ennakkoluulottomammin. Tarvitaan vaihtelevia oppimisen sisältöjä, toimintatapoja ja ympäristöjä, jotta erilaiset oppijat kokevat kielten opiskelun mielekkääksi.
- Kielten opetuksessa tulee vahvistaa entistä enemmän käytännön viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittämistä. Opetuksessa on lisättävä kielen käyttömahdollisuuksia.
- Vieraskielisen opetuksen määrää ja eri oppiaineiden välistä yhteistyötä tulee kasvattaa. Ilmiöpohjainen teemaoppiminen ja eri oppiaineiden opiskelu vierailta kielillä tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia kielitaidon kehittämiseen.
- Kansainvälinen yhteistyö kehittää kielitaitoa ja lisää ymmärrystä erilaisista kulttuureista. Koulujen kansainvälistyminen on koko koulu yhteisön, ei vain kieltenopetuksen tehtävä. Sen tulee olla suunnitelmallista, organisoitua toimintaa.
- Maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle perusopetuksessa hankittu suomen tai ruotsin kielen taito muodostaa perustan jatko-opinnoille ja työelämässä menestymiselle. Koska maahanmuuttajaoppilaat pärjäävät lukemisessa, kirjoittamisessa ja matematiikassa usein kantaväestöä heikommin, heidän kieliohjelmansa on tarpeen keventää. Tarvitaan panostamista suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetukseen.

Haastatellut henkilöt

Kari Jussi Aho, hallituksen puheenjohtaja, Rukakeskus Oy

Paula Bodbacka, Office Manager, Citec Oy Ab

Pia Hoseus, HR Specialist, Citec Oy Ab

Antti Huttunen, asiantuntija/etäopetuksen tuki, Turun kaupunki

Johanna Ikäheimo, hallituksen puheenjohtaja, Lappset Group Oy

Seppo Ikäheimo, varadekaani, Aalto-yliopisto

Anu Kolari, HR-kehityspäällikkö, Mehiläinen Oy

Eero Kotkasaari, toimitusjohtaja, Joutsen Finland Oy

Mikko Mattila, General Manager, Robit Rocktools Oy

Johanna Mäkelä, opettaja, Turun kaupunki

Lähteet

EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu 2013. Ulkomaisten työntekijöiden määrä kasvoi kolmanneksen. <http://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/2014/01/24/9046/>

Garam, Irma ja Korkala, Siru. Faktaa 1A/2013: Mitä tilastot kertovat kansainvälisestä opiskelijaliikkuvuudesta Suomessa? Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO.

Kangasvieri, Teija; Miettinen, Elisa; Kukkohovi, Pirkko ja Härmälä, Marita 2011. Kielten tarjonta ja kielivalintojen perusteet perusopetuksessa. Opetushallitus.

Siekinen, Taru 2013. Kansainvälistymismahdollisuuksien tasa-arvo koulutuksessa. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Työpapereita 29.

Suomen tullit. Ulkomaankauppatilastot 2013. http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/ulkomaankauppatilastot/index.jsp

Tuokko, Eeva 2009. Miten ruotsia osataan peruskoulussa. Oppimistulosten arviointi 2/2009. Opetushallitus.



Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki

p. 09 420 20

www.ek.fi

Raportti internetissä:

www.ek.fi/henko

Lisätietoja:

Asiantuntija Jenni Ruokonen

p. 09 4202 2802

jenni.ruokonen@ek.fi

Asiantuntija Satu Ågren

p. 09 4202 2313

satu.agren@ek.fi

Julkaisun toimitus:

Teemu Lindfors, EK

Ulkoasu: I-print | Plus

EK toukokuu 2014